Lastensuojelun terapeuttisen laitoskasvatuksen mallinnus

Mia Montonen & Laura Yliruka

Lastensuojelun terapeuttisen laitoskasvatuksen mallinnus

Esimies Päivi Sihvo, Vantaa & kehittämispäällikkö Laura Yliruka, Socca

Eeva Timonen-Kallio, Laura Yliruka & Pekka Närhi (2017) Lastensuojelun terapeuttisen laitoskasvatuksen mallinnus. THL:n työpapereita 23/2017.

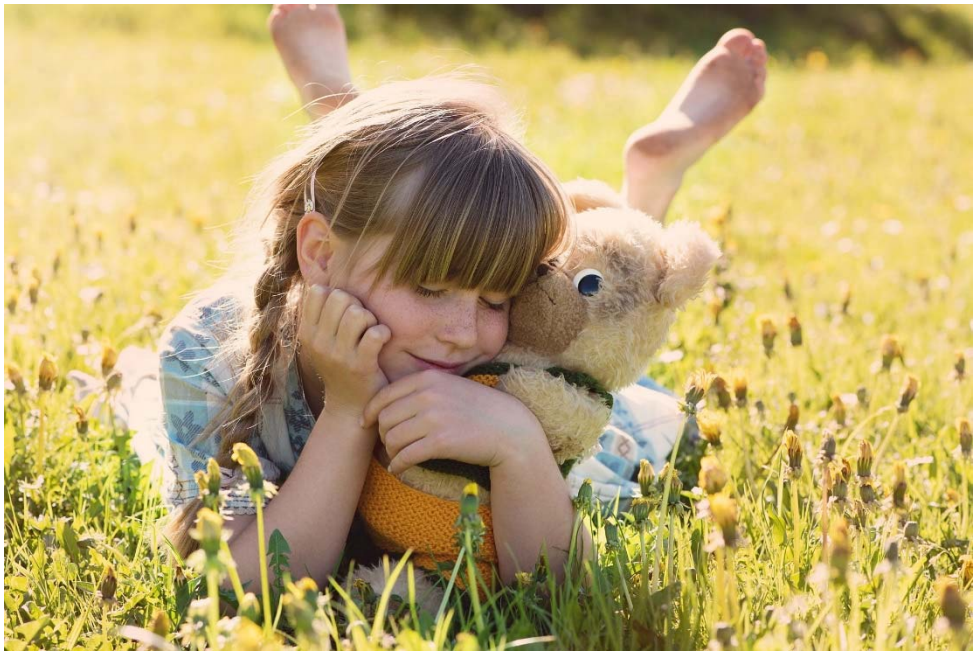

- Nykytila ja muutostarpeet
- Terapeuttisen laitoskasvatuksen avaimet
  - Terapeuttinen ja sosiaalipedagoginen orientaatio
  - Lapsikeskeinen suhteissa tapahtuva työskentely
  - Laitostyön menetelmät ja interventiot
  - Työskentely perheen kanssa
- Laitoshenkilökunnan ammatillinen osaaminen
  - Tietoinen, julkinen ja ammatillinen
  - Hyvät vuorovaikutustaidot, dialogisuus ja oman toiminnan reflektointi
  - Varhaisen vuorovaikutuksen häiriöiden tunnistaminen
  - Kasvatuksellinen ja terapeuttinen apu ja tuki joka päivä omassa elinympäristössä

- Vaativan lastensuojelun ja psykiatrian yhteinen toimintakenttä
  - Psykiatrisen tuen antaminen laitoksiin
- Toimintakulttuurin muutos ja yhteensovittava johtaminen
  - Moniammatillinen verkostojohtaminen
- Kilpailutus, laatu ja kustannusvaikutukset
  - Arviointimittarit, laatukriteerit
- Implementointi maakunnissa –riskit ja onnistuminen
- Suositukset

Suhteissa rakentuva lapsen hyvinvointi (Fattore ym. 2009)

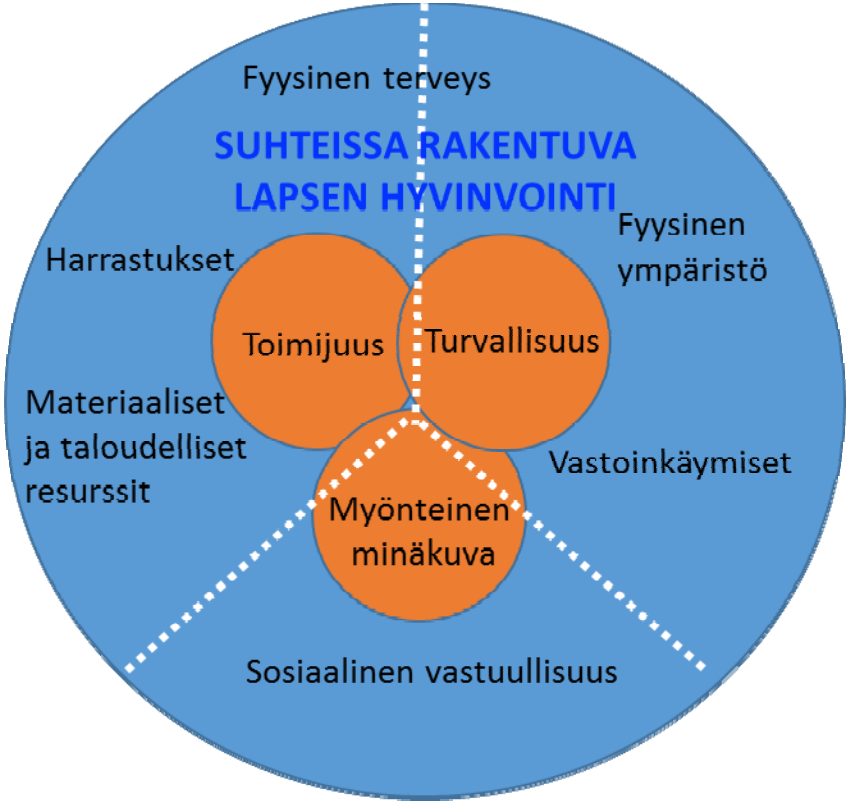

Lastensuojelun terapeuttisen laitoskasvatuksen keskeiset elementit

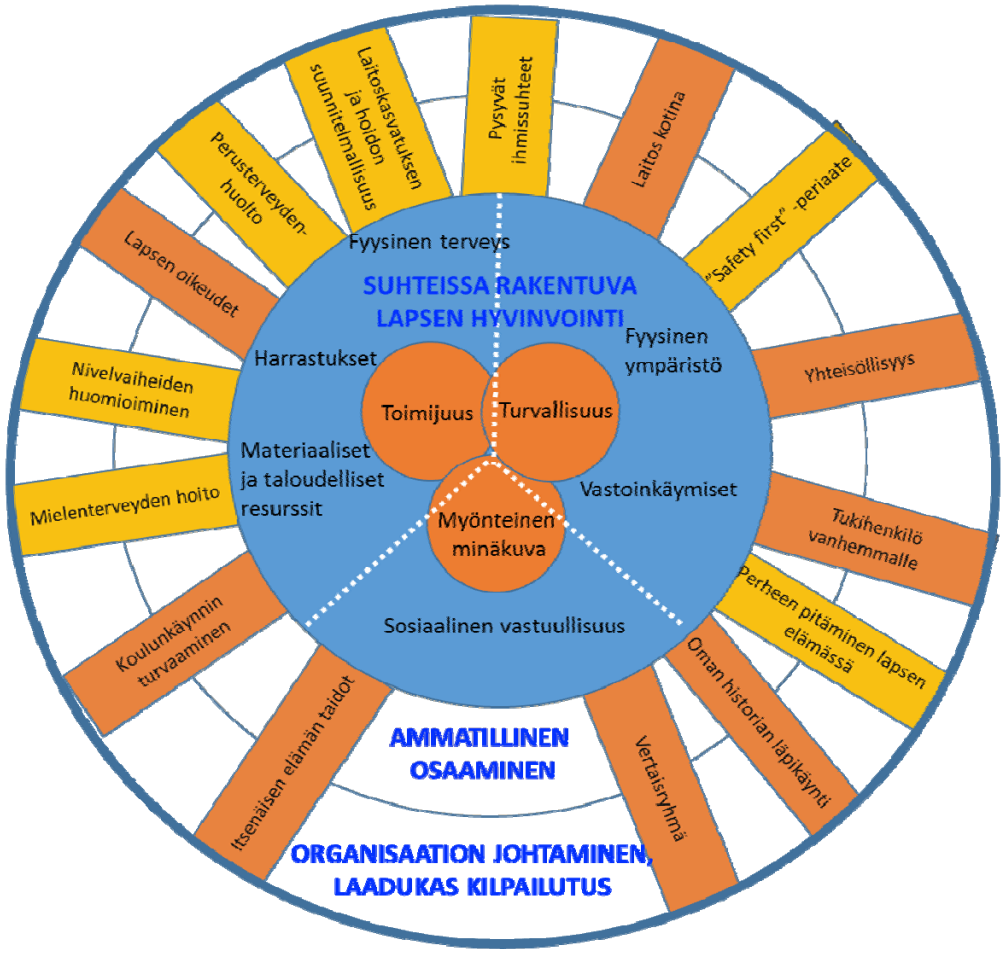

Lastensuojelun terapeuttisen laitoskasvatuksen ammatillisen osaamisen elementit

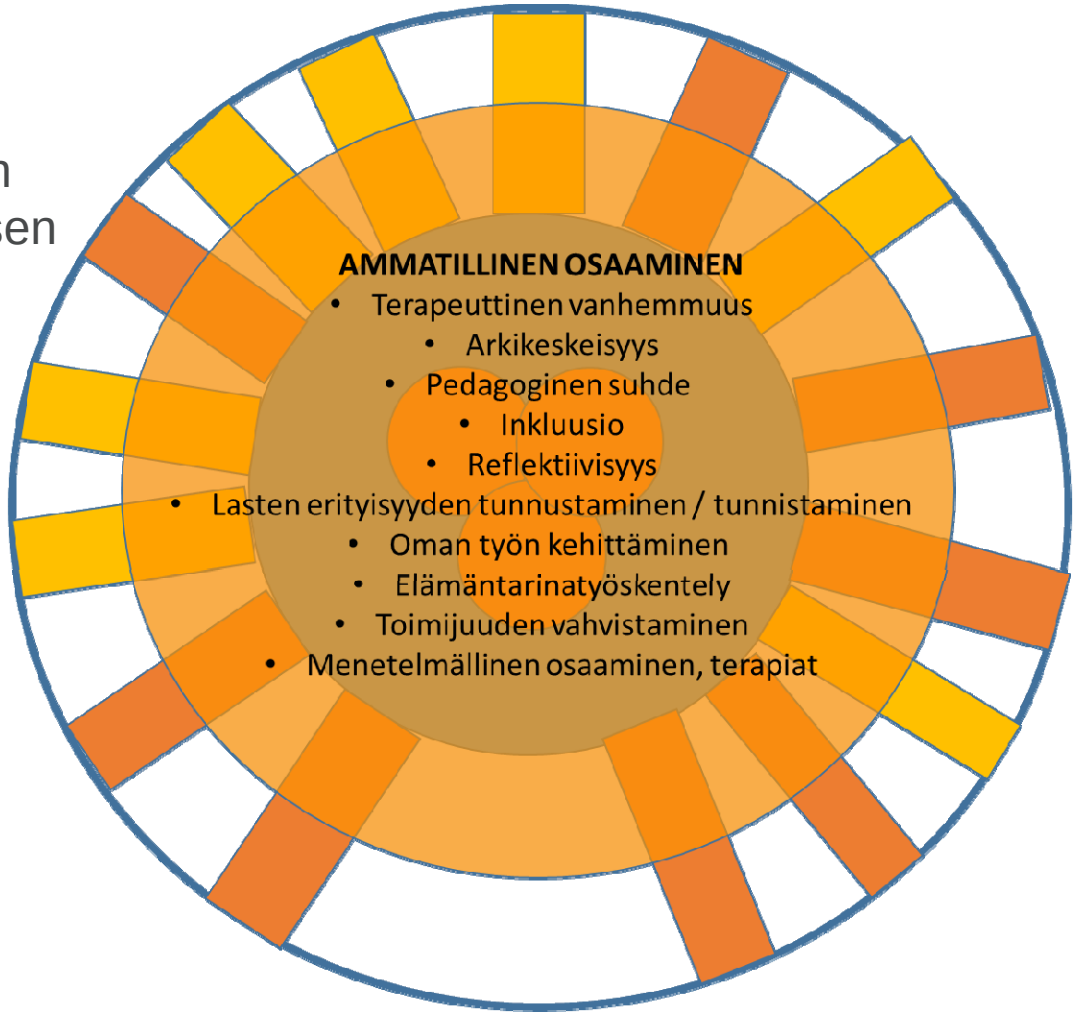

Suositukset 1/3:

1. Käynnistetään maakunnissa
mallinnustyössä koottuun tietoon perustuvia **vaikuttavan terapeuttisen laitoskasvatuksen palvelumallien kokeiluja** yhteistyössä lastensuojelun ja terveydenhuollon ammattilaisten ja organisaatioiden kanssa sekä arvioida kokeilujen perusteella mallien toimivuutta ja asiakkaiden saamaa hyötyä.
2. Laitostyön ammatillinen perusta koostuu terapeuttisesta, sosiaalipedagogisesta,
lapsikeskeisestä ja suhdeperustaisen työn orientaatioista (luku 3).
3. Lastensuojelun terapeuttisen laitoskasvatuksen keskeisten elementtien mallista
(kuvio 3) tulee tehdä itsearviointityökalu, jota pilotoidaan laitostyössä.
Pilotoinnissa tulisi tuottaa siihen liittyvää arviointitietoa osana maakuntien
LAPE-kehittämistyötä.
4. Laitoshoidossa on edellä mainitun mallin mukaisesti **keskityttävä** lapsen ja nuoren
toimijuuteen, myönteisen minäkuvan vahvistamiseen, turvallisuuteen ja
niihin kytkeytyviin elementteihin (kuvio 1).
5. Johtamisella edistetään tärkeiden elementtien toteutumista (kuviot 2 ja 3)
laitoksen sisällä ja suhteessa toimintaympäristöön. Johtajuus tulee olemaan
muutoksessa erittäin suuressa merkityksessä. Johtamiseen tarvitaan uudenlaista koulutusta ja osaamista.
Tässä tulisi hyödyntää uusimpia tutkimuksia, teorioita ja hyviä käytäntöjä jotka sopivat moniammatilliseen
verkostojohtamiseen. Tämän lisäksi tulee olla hyvä suunnitelma, kuinka muutos saadaan jalkautettua
toiminnan tasolle. Muutokselle tulee varata riittävästi tilaa ja aikaa (luku 6).

6. Mikäli moniammatillinen verkosto ei kykene keskenään hyvään dialogiin, uudenlaiselle työkulttuurille ei ole sijaa, vaan vanhat valtasuhteet vaikuttavat. **Tämän vuoksi johtamisen rakenteet ja johtamiskulttuuri tulisi ratkaista uudella tavalla organisaation kaikilla eri tasoilla** (luku 6).
7. **Pois poislähettämisen kulttuurista:** tuodaan riittävä tuki laitokseen, jolloin voidaan turvata pysyviä ihmissuhteita. Tämä edellyttää riittävää henkilöresurssia ja oikeanlaista ammatillista osaamista ja yhteistyökäytäntöjä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kanssa.
8. **Tutkitaan niin sanottujen hybridilaitosten mahdollisuutta ja toimivuutta.** Tällaisissa laitoksissa voi olla sekä sosiaalialan, hoitoalan että kasvatusalan ammattilaisia töissä.
9. Lastensuojelun sijaishuollon palvelujen yksityistyminen ja monet palveluntuottajat edellyttävät **yhtenäisten laatukriteerien** määrittelyä kilpailuttamiseen.

10. On vahvistettava **tutkimusperusteista laitostyön sisällön, toimintatapojen ja menetelmien kehittämistä sekä koulutusta**. Tämä voi olla tarkoituksenmukaista organisoida rakentumassa oleviin sosiaali- ja terveysalan osaamisen tukikeskuksiin. Edistetään hyväksi havaittujen menetelmien käyttöönottoa (luku 3.4).

11. On tutkittava **laitoshoidon lasten, nuorten ja perheiden kokemuksia.**

12. Tarvitaan **tutkimusta nivelvaiheista** (laitoshoito–jälkihuolto); on tärkeää tuottaa lapsen elämän jatkuvuutta tukevia käytäntöjä ja toimintatapoja.

13. Yhteinen **palvelujatkumon ja monitahoarvioinnin kehittäminen** on välttämätöntä osana LAPE-kehittämistä.

14. Toimivassa sijoittamisessa on olennaista sosiaalityöntekijöiden oikea ja ajantasainen tieto sijoituspaikoista, jotta **toimiva matching** toteutuu.
Tässä olisi syytä hyödyntää digitalisaation mahdollisuuksia esimerkiksi rakentamalla portaali laitoshoitopaikoista lasten, nuorten ja perheiden sekä ammattilaisten käyttöön.

15. On edistettävä **rakentavaa vuoropuhelua** eri alojen ammattilaisten välillä konkreettisista yhteistyön pulmakohdista, jotta yhteistyö helpottuu ja käytännöt kehittyvät.

LAITOSHOIDON ITSEARVIOINTI

_____

Päivämäärä: ____ / ____ _____

Ohjeet: Xxxxxxx xxxxxxxxx xxxxxxx xxxxxx xxxxxxxx xxxxxxxx xxxxxxx xxxxxxx xxxxx xxxx xxxxxx xxxxxxx xxxxxx xxxxxx xxxxxxx xxxxxx

Työryhmän osallistujat:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Muistiinpanoja:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

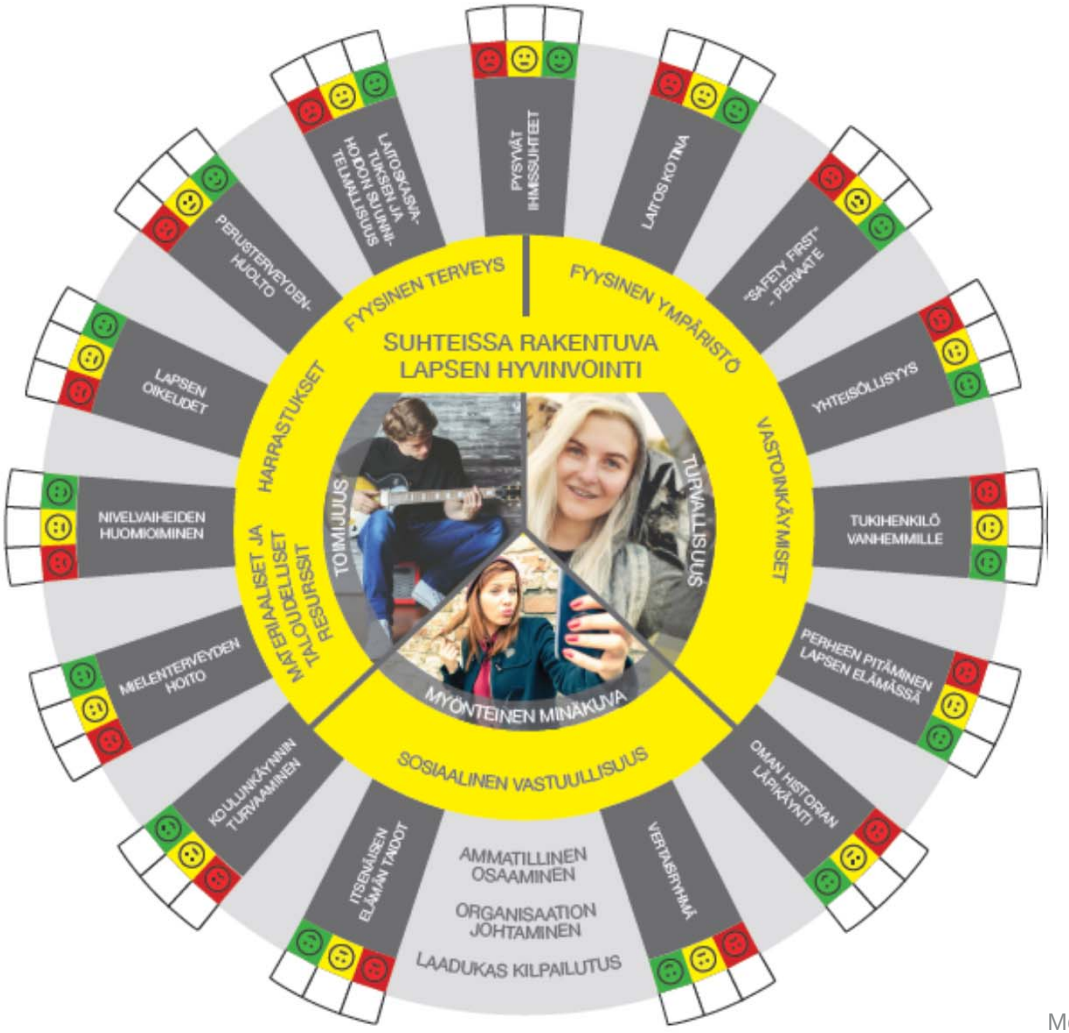

Montonen & Laura Yliruka

Itsearviointipelin pilotointia Teinilän nuorten kanssa

klo 16.30-19.00

Paikalla kolme nuorta Teinilästä. Kaksi poikaa ja yksi tyttö.
Toinen poika lukiolainen, toinen yläkoulussa.
Tyttö yläkoululainen. Lisäksi kaksi työntekijää.

Kerroin, että nuoret voivat vaikuttaa siihen, millainen LAPE-työkalu syntyy.
Kävimme keskustelua teemoista. Kerroin, että haluaisimme kuulla ja testatakin, kuinka teemat avautuvat nuorille.
Saisimmeko kehitettyä tästä työmenetelmän laitoksiin?

Laitos kotina

Aloitimme keskustelun teemasta "laitos kotina”.
Teeman monet merkitykset:

Kodinomaisuus sisustuksena,
Kodinomaisuus huoneina: onko oikeaa keittiötä
(ei ollut, ”pieni koppi” ja laitoskeittiö)?
Kodinomaisuus liitettiin myös tunteisiin - onko hyvä olla?

Nuoret olivat tyytyväisempiä kuin sosiaalityöntekijä,
joka kritisoi sitä, että kaikki ovet ovat lukossa ja talon ulkoasu on laitosmainen.

Täytin arvionumerot kuvaan: 2 ☺ 2 ☹ 1 :I

Teemoista keskustelua & kehittämisideoita

Vanhempi pojista rupesi kyseenalaistamaan keskustelua: **turhaa, ei muutu kuitenkaan mikään!**

→ Hän ei saa tietoja rikoksia tekevästä vanhemmastaan ja sillä on vaikutuksia hänen elämäänsä.
→ Hänestä laitoksessa ei kohdata yksilönä nuoria.
→ On myös huono asia sijoittaa huumeita käyttävä nuori laitokseen,
jossa toinen nuori on itse sijoitettuna laitokseen vanhempiensa huumeiden käytön vuoksi.

Päädyimme keskustelemaan näiden vuoksi mallissa olevista
lapsen oikeuksista ja mahdollisuudesta vaikuttaa
omiin asioihinsa.

Keskustelu jatkui **itsenäistymiskasvatuksesta:** Kysyttiin, osaatteko soittaa lääkärille,
laittaa ruokaa, pestä pyykkiä?
→ Syntyi **kehittämisidea** siitä, että täytyisi palauttaa käytäntö, jonka mukaan nuori voi käydä
ostamassa tarvikkeet ruoan laittoon itse tai ohjaajan kanssa. Käytäntö oli lopetettu
jokin aika sitten seurauksena väärinkäytöksistä.

Pilotointia Teinilän nuorten kanssa

Kysyttiin, **pääseekö lääkärille** tarvittaessa. Keskustelun aiheeksi nousivat tulotarkastukset.
Kävi ilmi, että lääkärit eivät osaa aina kohdata laitosnuorta.
Kehittämisidea: lääkäreille infopaketti tulotarkastuksen merkityksestä.

Kävimme keskustelua **kaikista teemoista**, paitsi nivelvaiheista, joka myös käsitteenä lienee vaikea

Keskustelu kesti 2,5 tuntia, ja vieras/aat taisivat väsyä enemmän kuin nuoret, jotka osallistuivat aktiivisesti loppuun asti. **Teemat avautuivat, rikastuivat ja konkretisoituivat.**

Ohjaaja oli kiinnostunut saamaan paperin käyttöönsä (annoin myös toisen tyhjän).
Hän sanoi hyödyntävänsä sitä kehittämistyössä.
Kiitokseksi nuoret saivat elokuvaliput.
Johtopäätöksiä:
Kaikki osallistujat pitivät "peliä" hyvänä keskustelun avaajana.
Heistä oli myös toimiva ajatus siitä, että ”peli” voisi toimia seurannan keinona.
Muokataan peliä: mm. muistiinpajoja → kehittämisehdotuksia.

Mallista pilotti?

Mallin pilotointi laajasti pks-laitoksissa ja Uudellamaalla?

Tutkimuskysymyksenä olisi esimerkiksi,
mitä kehittämistä laitoksissa on tehty
itsearviointipelin käytön avulla.

LAITOSHOIDON ITSEARVIOINTI

_____

Päivämäärä: ____ / ____ _____

Ohjeet: Xxxxxxx xxxxxxxxx xxxxxxx xxxxxx xxxxxxxx xxxxxxxx xxxxxxx xxxxxxx xxxxx xxxx xxxxxx xxxxxxx xxxxxx xxxxxx xxxxxxx xxxxxx

Työryhmän osallistujat:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Muistiinpanoja:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

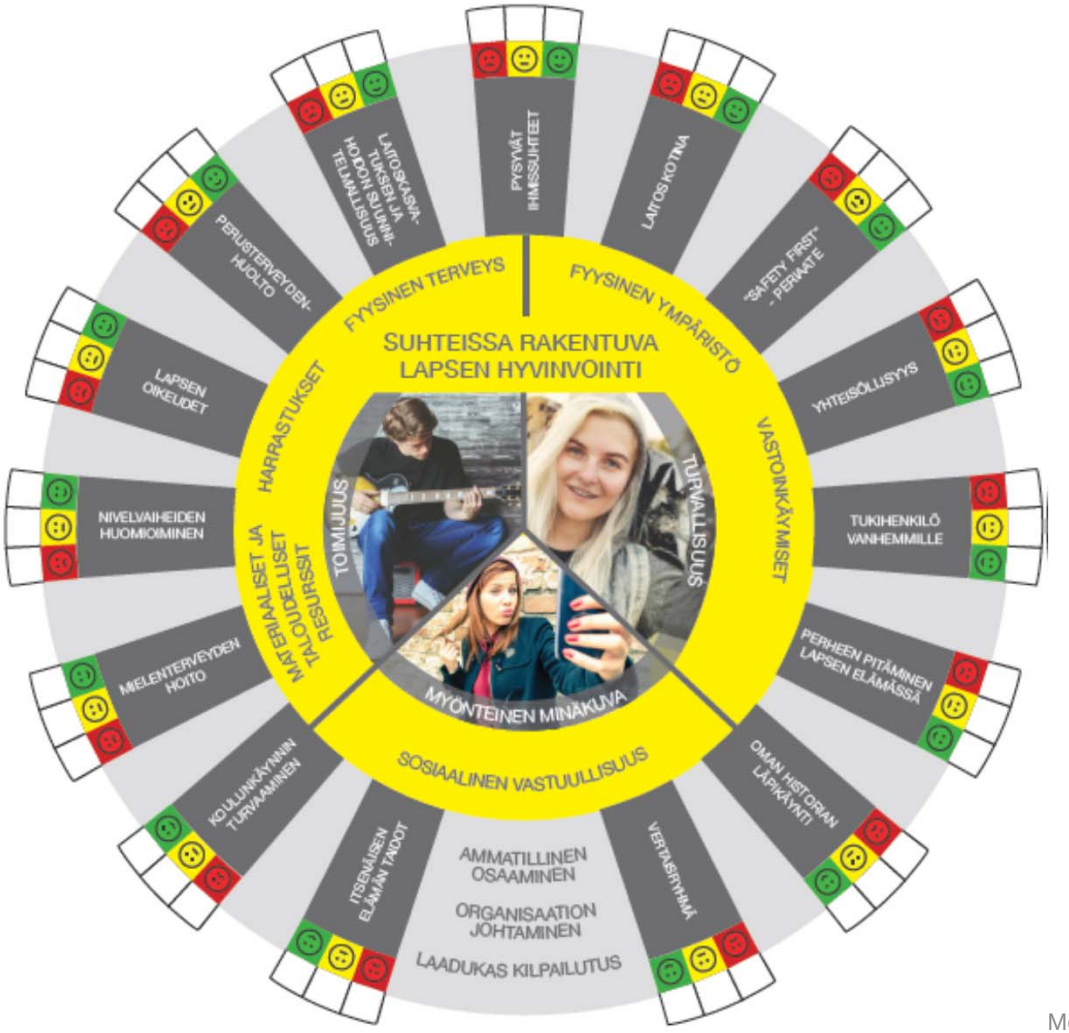

Montonen & Laura Yliruka

MUKANA
HALLITUKSEN
KÄRKIHANKKEESSA

Kiitos/Tack!

#lapeuutos #lapeförändring

stm.fi/hankkeet/lapsi-ja-perhepalvelut